

5 (7)

RUMUNJSKA/VELIKA BRITANIJA

Lilu, devetnaestogodišnju Rumunjku koja je već trpjela tjelesno i seksualno zlostavljanje svog oca alkoholičara, „poznanik“ je upoznao s čovjekom koji joj je ponudio posao domaćice/prodavačice u Velikoj Britaniji. Kad je stigla u Veliku Britaniju, čovjek ju je prodao svodniku i Lila je bila prisiljena baviti se prostitucijom. Prijetili su joj da će je kući poslati u komadima ako ne bude slušala naređenja. Nakon što je pokušala pobjeći, zaplijenili su joj dokumente, i počeli su je češće i okrutnije tući. Mjesecima kasnije, nakon što su je nekoliko puta preprodali, Lilu su oslobodili u policijskoj raciji. Na kraju su je vratili u Rumunjsku, gdje je nakon dva mjeseca pobegla iz skloništa u kojem je boravila. Ne zna se gdje se sad nalazi.

Potpis

Ovu su Litvanku sa sedamnaest godina prodali radi prostitucije u Londonu, nakon što su joj obećali da putuje na odmor. Pobjegla je nakon godinu dana, ali odala se alkoholu kako bi zaboravila.

6 (8)

Seksualni predatori koji putuju u inozemstvo u potrazi za žrtvama moraju znati da pravda djeluje i na velikoj udaljenosti.“

Američki državni odvjetnik Patrick L. Meehan, siječanj 2006.

Meksiko /Sjedinjene Države

Tridesetdvogodišnji „Sandro“ iz unutrašnjosti Meksika, našao se u skloništu za migrante u Tijuani. U skloništu mu je prišao lovac na radnike i nagovorio ga da dođe „pogledati“ na američko-meksičku granicu. Kad su se približili granici, lovac na radnike (koji je znao za promjenu smjene granične patrole), gurnuo ga je preko granice i rekao mu da trči. Sandra su meksički trgovci ljudima odveli u „sigurnu kuću“ gdje je bio vezan za krevet i silovan dvadesetak puta. Zatim su ga uz prijetnju pištolja prevezli u drugu „sigurnu“ kuću u San Diegu i prisilili ga na to da ih služi. Na kraju su ga tijekom dana vodili na gradilište. Njegovi su mu trgovci zaplijenili plaću. Smatrao je da se nema komu obratiti jer nije imao identifikacijske dokumente. Njegovo je zlostavljanje nastavljeno kad ga je jedan od trgovaca prisilio pod prijetnjom pištolja na seks. Poslije je spašen i otada ima privremeno boravište u Sjedinjenim Državama.

7(9)

VEOMA UGROŽENI: IZBJEGLICE IZ SJEVERNE KOREJE

Izuzetno siromašni gospodarski i humanitarni uvjeti u Demokratskoj Narodnoj Republici Koreji zajedno s velikim manjkom radnih mjesta, nedostatkom osnovnih sloboda i sustavom političke represije, nagnali su mnoge Sjevernokorejance da potraže izlaz. Pobjegli su preko granice u Narodnu Republiku Kinu u kojoj deseci tisuća Sjevernokorejanaca, od koji su više od pola žena, mogu legalno boraviti. Budući da su zbog uvjeta u svojoj domovini Sjevernokorejanci prikladni za izrabljivanje, granice rijeka Tumen i Yalu mjesto su česte trgovine uglavnom žena i djevojaka iz Sjeverne Koreje.

Neke žene i djeca iz Sjeverne Koreje dobrovoljno prelaze granicu u Kinu, a zatim ih u stranoj okolini trgovci ljudima ulove radi seksualnog izrabljivanja i prisilnog rada. Katkad ih namame iz Sjeverne Koreje uz obećanje o boljem životu konobarica ili radnica u tvornici, zatim ih prostitutuiraju u javnim kućama ili zatoče na prisilnom radu. Neke žene prodaju se kao mladenke Kinezima, obično unutar pograničnog područja u kojemu žive pripadnici korejske nacionalnosti.

Sjevernokorejanci koje kineske vlasti otkriju tretirani su kao nezakoniti ekonomski migranti u Kini i prijeti im prisilno vraćanje u zemlju, gdje su suočeni s teškom kaznom ili čak sa smaknućem zbog bijega, što dodatno pogoršava njihovu nevolju. Ključno načelo učinkovite strategije borbe protiv trgovine ljudima jest zaštita svih žrtava, uključujući strance. Premda je Kina poduzela neke korake u rješavanju trgovine ljudima preko svojih granica s Vijetnamom i Burmom, malo je učinila u rješavanju statusa ranjivih Sjevernokorejanaca unutar svojih granica i žrtvama trgovine ljudima iz Sjeverne Koreje ne osigurava pravne alternative deportaciji iz Kine. Humanitarna i gospodarska situacija u Sjevernoj Koreji nije pokazala značajna poboljšanja. Nijedna vlada ne čini dovoljno da kazni ili spriječi trgovinu muškarcima, ženom i djecom iz Sjeverne Koreje.

8 (10)

KINA

Čovjek s lokalnog željezničkog kolodvora ponudio je šesnaestogodišnjem Shenu iz male kineske seoske zajednice dobro plaćen posao u obližnjem gradu, a on ga je veselo prihvatio. U roku od nekoliko sati, on i još dvanaestorica utrpani su u kombi i odvedeni na ciglanu, gdje su ih tukli, slabo hranili i silili na težak rad dvadeset sati na dan. Stražari u ciglani tukli bi ih željeznim šipkama i drvenim prečkama kad su radili previše sporo, katkad bi lomili cigle na glavi ili tijelu radnika. Psi čuvari držali su Shena i ostale robeve u strahu. Shen je često bio mjesne policajce u uniformi kako posjećuju ciglanu. „Vlasnik ih je potplatio. Cijelo je selo bilo njegovo“, rekao je Shen. „Bilo je veoma „crno“, rekao je, koristeći se kineskim izrazom za zlo i korupciju.

Potpis slika lijevo:

Neki od tisuću ljudi koji su više od godinu dana bili robovi u ciglani u kineskoj provinciji Shanxi i koje su poslodavci tukli.

Potpis slika desno:

Djevojke spašene iz tvornice u kineskoj južnoj provinciji Guangdong u travnju u sklopu istrage koja je obuhvatila više stotina djece uglavnom u dobi od devet do šesnaest godina, koja su prodana u proteklih pet godina.

Potpis koso:

Kina priznaje da djecu „poput kupusa“ prodaju na prisilni rad
30. travnja 2008.

PEKING (Reuters) – Tisuće djece u jugozapadnoj Kini prodano je u ropstvo poput „kupusa“, kako bi radili kao fizički radnici u bogatijim područjima, poput južne provincije Guangdong...

DJEČACI ŽRTVE KOMERCIJALNOG SEKSUALNOG IZRABLJIVANJA

Premda to često prođe neprijavljeni, dječaci u cijelom svijetu također proživljavaju traumu trgovine radi komercijalnog seksualnog iskorištavanja. Prema navodima ILO-a i UNICEF-a, dva posto osoba prisiljenih na komercijalno seksualno izrabljivanje su muškarci ili dječaci, ali ta bi praksa mogla biti daleko češća nego što je prijavljeno zbog društvenog obilježavanja povezanih sa seksom sa dječacima.

Seksualno izrabljivanje dječaka može se odvijati u neformalnim, neorganiziranim okvirima, čime oni postaju izloženi zlostavljanju i manja je vjerojatnost da će ih vlasti, koje bi im trebale pomoći, identificirati. Mladi dječaci s ulice sklapaju prijateljstva sa starijim dječacima radi zaštite i katkad ih ti dječaci kao dio tog odnosa prisiljavaju na seks sa starijim muškarcima radi zarade. Često se dogovaraju sastanci na javnim mjestima, uključujući parkove, tržnice, autobusne postaje, željezničke postaje, hotele, plaže i kina. Kad dječaci imaju svodnike, mogu trpjeti injekcije hormona da bi ubrzali fizičko sazrijevanje i poboljšali seksualnu uspješnost, uz bolne rezultate i dugoročne zdravstvene posljedice. Također je poznato da su trgovci znali namamiti dječake u prostituciju tako što bi ih navikli na drogu i alkohol.

Kultura i stigmatizacija imaju značajnu ulogu u žrtvovanju dječaka u prostitutiji. Na primjer, neki istraživači vjeruju da stroga spolna segregacija može poticati seksualno izrabljivanje dječaka u situacijama kad odrasli muškarci ne mogu naći žene za seks. U Afganistanu, Pakistanu i Indiji, na primjer, dječaci se katkad prisiljavaju na prostituciju pod krinkom kulturološke prakse *bachabazi* ili *launda* plesa, gdje dječaci odjeveni u djevojčice plešu na svadbama i privatnim zabavama za muškarce. U jednom istraživanju o komercijalnom seksu u Kostarici naglašena je zabrinutost druge vrste, a zaključak je bio: „Lokalna potražnja za dječacima javlja se jer je homoseksualnost u Kostarici ozbiljno stigmatizirana pa „ugledni“ muškarci iz Kostrike radije pronalaze dječake na ulici i odvlače ih na skrovita mjesta gdje ih iskorištavaju, nego da ulaze u otvorenu homoseksualnu vezu s osobama koje su im ravne društveno i po dobi.“.

Seksualno iskorištavanje dječaka također nalazimo u turističkim odredištima. Plaže Šri Lanke, Mesika, Dominikanske Republike mjesta su gdje muškarci traže dječake za seksualni odnos, a te dječake podvode muškarci ili drugi dječaci. Na Tajlandu dječaci u dobi od 10 do 15 godina mogu zaraditi 280 USD na noć za seks sa strancima. U nekim evropskim gradovima, pa tako i u Velikoj Britaniji i Češkoj, „dječake za najam“, često veoma mlade, turisti iskorištavaju na željezničkim postajama. Prema nevladinim organizacijama, Gana i Gambija suočene su sa sve većim problemom dječaka u prostitutiji.

Skrivene traume ovih dječaka znače da oni dobivaju malu ili nikakvu pomoć. Društveni stereotipi koji prepostavljaju da dječaci ne mogu biti iskorištavani u prostitutici često dovode do toga da su oni isključeni iz pomoći, što mnoge prisiljava da šute i ostau u seksualnoj trgovini.

Dolje: Dječaci koji se prostituiraju u Recifeu, Brazil, poziraju na mostu. Djeca s ulice u osobito su velikoj opasnosti od seksualnog iskorištavanja.

“Jedna od temeljnih stvari koju možemo učiniti kako bismo doista pomogli ugroženima u svijetu jest da im pomognemo s izuzetno praktičnom zadaćom osiguranja redovitog provođenja njihovih vlastitih zakona – zakona koji ih trebaju štititi kao građane, zakona koji za sada postoje na papiru, ali koji su besmisleni ako se ne provode“.

–Gary Haugen, predsjednik International Justice Mission.

10 (12)

INDIJA

Desetogodišnju Shanti iz Ajmera u Rajasthanu trgovci su odveli u New Delhi zajedno sa sedmoro djece iz njezina sela kad joj je bilo sedam godina. Morala je prošititi od osam sati ujutro do jedanaest sati na večer. Također je morala puderati odjeću i mjesecima se nije smjela kupati. Na dan bi dobivala samo jedan obrok kako bi izgledala mršavo i neuhranjeno i od prolaznika dobila više novca. Zajedno s još dvanaestorom djece koja su pokazivala znakove fizičkog zlostavljanja, spašena je u raciji. Djecu su tukli i davali im duhan pod nazivom „gul“ da bi im otupjeli osjećaje u teškim uvjetima.

Potpis:

Muškarci su davali ponude za kupnju djevičanstva četrnaestogodišnje Nite (gore lijevo). Ona je pripadnica indijske kaste Bedia, koja djevojke potiče na prostituciju u dobi od 13-14 godina.

11 (13)

ŽENE IZRABLJIVAČI

Premda mediji češće govore o muškarcima kao trgovcima i izrabljivačima žrtava u komercijalnoj trgovini seksom, ako bolje analiziramo trgovinu ljudima, otkrit ćemo da su i žene često prekršitelji. Žene lovci na djevojke, voditeljice javnih kuća pa čak i „klijenti“ komercijalnog seksualnog iskorištavanja češća su pojавa nego što se prije mislilo.

Žene žrtve trgovine ljudima u Europi i središnjoj i južnoj Aziji često regrutiraju i prisiljavaju na prostituciju druge žene, katkad žene koje su nekoć i same bile žrtve trgovine. Pod nazivom „Sretna trgovina“ u dijelovima istočne Europe i središnje Azije, ova metoda smanjuje rizik za organizatore i maksimalizira zaradu pomoću „slojevite“ trgovine koja uključuje višestruke razine trgovaca koji više puta kupuju i prodaju žrtve. Fizički i psihološki pritisak kombiniran je s finansijskim poticajima pretvaranja žrtava u trgovce. Djelomično radi toga da ih vlasti ne bi otkrile, trgovci nekim žrtvama daju ograničenu slobodu, čak ih i finansijski nagrađuju, dok ih na druge načine prisiljavaju da se vratre u domovinu i dovedu jednu ili više žena koje će ih zamijeniti. „Sretan“ se odnosi na praksi da žrtve koje postaju trgovci tvrde kako su imale sjajno iskustvo u zakonitim poslovima na Zapadu ili negdje drugdje, skrivajući činjenicu da su i same bile prisiljene na prostituciju. Neki borci protiv trgovine ljudima o opisu ove „Sretne trgovine“ kažu da ona uključuje tip ugleđene psihološke iznude koja prenosi poruku da će oni koji surađuju biti nagrađeni, dok će oni koji ne žele surađivati biti teško kažnjeni. Žene također djeluju kao svodnice i ugovaraju nezakonite komercijalne seksualne poslove koji uključuju trgovinu ljudima. Žene nalazimo na čelu operacija u javnim kućama, od zapadnoafričkih zemalja koje prodaju djecu radi seksa, do onih u južnoj Africi koji iskorištavaju Tajlandanke koje prisiljavaju na prostituciju. Zločinačke organizacije često zapošljavaju žene trgovce ljudima budući da su vlade često popustljive prema zločinkama. U mnogim zemljama Euroazije, žene koje se bave trgovinom ljudima puštaju sa odsluženja zatvorske kazne ako su trudne ili imaju malu djecu i dobivaju blaže kazne od muškaraca, često zbog toga što su proglašene krivima za prekršaje regrutiranja na nižoj razini.

Izvještaji govore da su žene često među bogatijim „klijentima“ komercijalne trgovine seksom, uključujući međunarodni seksualni turizam. Žene u nekim krajevima, na primjer, navodno

putuju u zemlje u Africi, poput Kenije i Gambije, i plaćaju za seks s mladim muškarcima. Poput muškaraca, žene koje sponzoriraju komercijalni seks pomažu stvaranju potražnje koju trgovci nastoje zadovoljiti.

12 (15)

INDONEZIJA/MALEZIJA

„Kao da sam izašao iz pakla“, izjavio je indonezijski radnik Arum nakon svog iskustva u Maleziji. Proveo je sedam mjeseci na plantaži kaučuka, radeći trinaest sati na dan sedam dana u tjednu bez plaće, dok nije pobjegao, nakon čega su ga uhitili, zatvorili, bičevali i deportirali.

Potpis:

Djevojku iz Indonezije koja je radila kao kućna pomoćnica u inozemstvu poslodavac je toliko pretukao da je oslijepila. Nakon povratka u zemlju oporavljala se u jednoj klinici u Indoneziji.

13(15)

TRGOVINA LJUDIMA I NOVE TEHNOLOGIJE

Na konferenciji o trgovini ljudima nedavno održanoj u SAD-u, sedamnaestogodišnja Rosita opisivala je način poslovanja svog dečka trgovca ljudima. Za razliku od mnogih uobičajenih priča o trgovini ljudima, Rositu nisu držali protiv njezine volje u nekoj javnoj kući u zabačenoj uličici. Nije morala ni kružiti ulicama u lošem dijelu grada. Umjesto toga, njezin se trgovac oglašavao na popularnom internetskom serveru gdje se kupci i trgovci mogu virtualno sastati radi sklapanja poslova i razmjene. Objavljen je opis „usluge“ zajedno s brojem mobitela trgovca. Kupci su zvali i potajno dogovarali. Nakon sklopljenog posla, Rositu bi odvezli u kuću, hotel ili neko drugo mjesto sastanka u dogovorenou vrijeme po dogovorenou cijeni. Rosita se bavila prostitucijom na ovaj način u dobi od četraest do sedamnaest godina. Ovaj je slučaj imao sve elemente uobičajene trgovine. Rositu su regrutirali dok je bila dijete i nasilni i agresivni dečko prisilio ju je da se prodaje radi komercijalnog seksualnog iskorištavanja. Ono po čemu se ovaj slučaj razlikovao od drugih bila je uporaba nove tehnologije u olakšavanju trgovine. Pojavili su se brojni slični slučajevi koji ilustriraju uporabu novih tehnologija, poput mobitela, tekstualnih poruka i ostalih telefonskih tehnologija koje olakšavaju poslovanje; *chat roomova* za razmjenu podataka o stranicama sa seksualnim turizmom u svijetu; socijalnih medija i socijalnih mreža koje ciljaju, vrebaju i uzimaju žrtve, a služe i za prijenos, kupnju i prodaju pornografske evidencije o trgovini seksom; Instant poruka za komunikaciju sa žrtvama ili metama u realnom vremenu, te drugih stvari. Osim telefona i Interneta, trgovci se mogu koristiti novim sveprisutnim tehnologijama poput čipova, globalnih sustava pozicioniranja i biometrijskim podacima.

Važan je dvojak pristup rješavanju ovih novih postignuća. Zemlje bi za početak trebale početi voditi dokumentaciju o svim slučajevima u kojima se trgovci koriste novim tehnologijama u svrhu trgovine ljudima radi seksa ili rada. Ti su podaci nužan prvi korak prema analizi i planiranju intervencija u slučajevima u kojima se tehnologija rabi za olakšavanje trgovine. Istodobno, policija treba istražiti načine uporabe „obrnute analize“ u borbi protiv trgovine seksom, za identificiranje načina pronalaženja novih žrtava i pružanja zaštite i usluga. Nove tehnologije mogu se iskoristiti za pronalaženje trgovaca i klijenata i za olakšanje uhićenja, progona i osuđivanja izrabljivača.

14(16)

ZAŠTITA DJECE OD TURIZMA RADI SEKSA S DJECOM

Ove godine, u skladu s izmijenjenim Zakonom o zaštiti žrtava trgovine ljudima iz 2005. godine, Izvještaj o trgovini ljudima iz 2008. godine opisuje nastojanja vlada u sprečavanju turizma radi seksa s djecom od strane svojih sunarodnjaka.

ČINJENICE O TURIZMU RADI SEKSA S DJECOM

Procjenjuje se da je dva milijuna djece u cijelom svijetu suočeno sa strahotama izrabljivanja u transnacionalnoj trgovini seksom. Turizam radi seksa s djecom uključuje ljude koji putuju sa svrhom upuštanja u komercijalni seksualni čin s djecom. Životi prostitutirane djece su strašni. Istraživanja pokazuju da svako to dijete na godinu bude žrtva od sto do 1.500 počinitelja. Prostituirana djeca žive u neprestanom strahu i često pate od mnogih fizičkih bolesti, uključujući tuberkulozu, zaraze i fizičke ozljede nastale nasiljem prema njima.

ZAŠTITA DJECE U CIJELOM SVIJETU

Nekoliko američkih zakona štiti djecu od seksualnih predavaca, uključujući Mannov zakon, Zakon o sprečavanju seksualnog zlostavljanja djece iz 1994. godine i Zakon PROTECT iz 2003. godine. Saveznim je zakonom američkim građanima zabranjeno baviti se seksualnim ili pornografskim aktivnostima s djecom mlađom od osamnaest godina bilo gdje u svijetu. U nastojanju da zaštiti djecu u cijelom svijetu, Ministarstvo domovinske sigurnosti i Američka useljenička i carinska služba (ICE) razvili su operaciju Predator, inicijativu kojoj je cilj identificirati, istražiti i uhititi predatore djece koji putuju u Sjedinjene Države i iz njih. Useljenička i carinska služba također surađuje s pravosudnim agencijama i sličnim skupinama u cijelom svijetu na istraživanjima ovakvih zločina.

MEĐUNARODNA SURADNJA DOVODI DO USPJEHA

Osuda Anthonyja Marka Bianchia iz kolovoza 2007. na Saveznom američkom sudu jedna je od 36 osuda slučajeva koji potпадaju pod zakon PROTECTA u posljednjih pet godina, što pokazuje uspjeh međunarodne suradnje usmjerenе protiv turizma u svrhu seksa s djecom. Bianchi, građanin New Jerseya, počinio je seksualne zločine protiv maloljetnika u Moldovi i Rumunjskoj. U jednom slučaju odveo je mladu žrtvu u gostionicu u Rumunjskoj na njegov rođendan, dao mu vino i kad je opio dijete, Bianchi se upustio u nezakonito seksualno ponašanje s njim. Osam njegovih žrtava došlo je na drugu stranu svijeta kako bi o svojim strašnim patnjama ispričali američkoj poroti. Pomoć predanih dužnosnika Moldove i Rumunske bila je ključna za uspjeh ove sudske parnice.

MEĐUNARODNE INICIJATIVE

Nekoliko vlada poduzima pohvalne korake u borbi protiv turizma radi seksa s djecom. Brazil ima nacionalnu kampanju osvješćivanja javnosti o ovom pitanju, koja se emitira na nekoliko jezika. Air France, koji je pod državnim nadzorom, pušta tijekom leta spotove koji prikazuju zločine i kazne za prekršaje povezane s turizmom u svrhu seksa s djecom. Također, dio zarade od prodaje igračaka tijekom leta dodjeljuje za financiranje programa podizanja svijesti o tom problemu. Madagaskar je školama u cijeloj zemlji podijelio film o opasnostima turizma radi seksa s djecom.

VI MOŽETE POMOĆI: PRIJAVITE SEKSUALNO ISKORIŠTAVANJE DJECE

Prijavite sumnju na turizam radi seksa s djecom u koji su uključeni američki građani ICE-u telefonom ili emailom: 1-866-DHS-2ICE ili Operation.Predator@dhs.gov. Prijavite sumnju na seksualno iskorištavanje djece Nacionalnom centru za nestalu i iskoristištanu djecu: 1-800-843-5678 ili www.cybertipline.com. Ako je potreba pomoći u inozemstvu, obratite se regionalnom službeniku osiguranja u lokalnom američkom veleposlanstvu ili konzulatu.

Gore: Azijski turist u Kambodži odvodi dvije mlade ženske s ulice na turističkom mjestu. Mnoge zemlje koje imaju problema s turizmom radi seksa s djecom prvenstveno smatraju da ti turisti dolaze sa zapada. Međutim, predatori dolaze odasvud.

15 (17)

„Na tom sam putu imao seksualne odnose sa četrnaestogodišnjom djevojčicom u Meksiku i petnaestogodišnjakinjom u Kolumbiji. Financijski ima pomažem. Da nemaju seksualne odnose sa mnom, možda ne bi imale što jesti. Ako nekome smeta ovo što radim, neka ih UNICEF hrani“.

- Umirovljeni nastavnik iz SAD-a

potpis gore:

Šesnaestogodišnja djevojka iz Bangladeša s klijentom u javnoj kući.

potpis dolje:

Dječak prisiljen tražiti dijamante u blizini Ngotta u Srednjeafričkoj Republici.

16(18)

TRGOVINA RADNICIMA MIGRANTIMA

Brojne vlade, osobito u Aziji i na Srednjem Istoku, sklopile su bilateralne sporazume ili Memorandume o razumijevanju kako bi potaknule i službeno upravljale rijekom radnika migranata iz jedne zemlje u drugu. Međutim, za sada samo nekolicina tih sporazuma, a možda nijedan, sadrže odredbe koje eksplicitno štite dotične radnike od uvjeta prisilnog rada ili drugih oblika trgovine ljudima. Istodobno, brojni su slučajevi prijavljeni State Departmentu pobudili zabrinutost da se trgovina radom događa u okviru ovog inače zakonitog oblika međunacionalne migracije radnika.

Primjer ovog fenomena: Radnika se regrutira u njegovom gradiću u jednoj zemlji južne Azije na temelju dvogodišnjeg ugovora o gradnji u zemlji Zaljeva. Tvrtka koja traži radnike kaže radniku da će zaradivati 250 USD na mjesec, te da će mu biti plaćeni prekovremeni sati za više od 40 radnih sati u tjednu i da će dobiti smještaj, hranu, medicinsku skrbe i jedan dan odmora u tjednu. Međutim, po dolasku radnik otkrije da će dobivati 120 USD na mjesec bez plaćenih prekovremenih sati, a da će mu mjesečno od plaće oduzimati 15 USD za hranu. Prevario ga je lovac na radnike, koji je surađivao s poslodavcem radnika u zemlji Zaljeva i sad ga iskoristiava poslodavac koji je radniku zaplijenio putovnicu i prijeti da će ga prijaviti useljeničkom uredu kao migranta bez dokumenata ne bude li nastavio raditi.

Prijetnjama zlorabe pravnog procesa (zakoni o useljenicima) poslodavac je prisilio radnika migranta da nastavi raditi pod uvjetima na koje radnik nije pristao. To je trgovina ljudima. To je samo jedan primjer trgovine koji je prijavljen u okviru inače zakonitih, međunacionalnih migracija radnika. Kako bi se ovakvi problemi rješavali učinkovitije, izvorišne i odredišne vlade potiču se na suradnju, a ondje gdje je to moguće, također se potiču da uključe u memorandume o razumijevanju i bilateralne sporazume specifične mjere za sprečavanje trgovine ljudima.

Vlade koje sudjeluju u postojećim multilateralnim, regionalnim i sub-regionalnim inicijativama, poput procesa Colombe i dijaloga iz Abu Dhabija, također se potiču na suradnju s ILO-m, s obzirom na njegov mandat da iskorijeni prisilni ili obvezni rad.

Evo nekoliko mogućih strategija borbe protiv trgovine radnika migranata:

Regrutiranje (izvořišne zemlje): Vlade odakle potječu radnici trebaju zabraniti i kazniti izrabljivanje radnika migranata od strane lovaca na radnike koji regrutiraju radnike pomoću lažno ponuđenih uvjeta rada ili koji nameću naknade koje dovode do stanja dužničke obveze. Vlade izvořišnih zemalja trebale bi osigurati da su lovci na radnike prikladno provjereni, licencirani i nadzirani, te trebaju povećati nastojanja na podizanju svijesti o opasnosti povezanoj s regrutiranjem rada i migracijom.

Regrutiranje (Odredišne zemlje): Vlade kamo radnici odlaze trebaju razmotriti mjere kojima će osigurati da radnici koji su regrutirani za rad u njihovim zemljama nisu žrtve prevarantskih poslovnih ponuda ili uvjeta dužničke obveze. Aktivnosti i prakse lokalnih agencija za pronalaženje radnika treba nadzirati. Agencije za zapošljavanje trebaju kazneno odgovarati za djela prisile, prijevare ili iznude počinjenje protiv stranih radnika.

Sporazumi o radu (i izvořišne i odredišne zemlje): Pregovori o bilateralnim i multilateralnim sporazumima ili memorandumima o razumijevanju između izvořišne i odredišne vlade trebaju se provoditi na transparentan način, uz sudjelovanje civilnog društva i udruga koje zastupaju radnike i poslodavce. Ovi sporazumi ili memorandumi trebaju biti javno dostupni i trebaju i eksplicitno štititi radnike od uvjeta prisilnog rada i ostalih oblika trgovine ljudima.

Pritužbe žrtava (Odredišne zemlje): Vlade odredišnih zemalja trebaju poticati radnike da prijavljuju navodne slučajeve prisilnog rada pravosudnim organima s ciljem kaznenih istraga ovih navodnih djela i kažnjavanja počinitelja dovoljno strogim kaznama. U sklopu ovakvih poticajnih nastojanja, vlade trebaju razmotriti poticaje za radnike, kao što je pružanje skloništa, medicinske skrbi, besplatne pravne pomoći uz prevodilačke usluge, mogućnost da rade dok čekaju rješenje istrage i načine pomoću kojih će žrtve tražiti i dobiti naknadu.

Identifikacija žrtava (Odredišne zemlje): Odredišne zemlje trebaju imati uspostavljene procedure kojima osiguravaju da su prije udaljavanja stranih radnika iz zemlje zbog nedostatka statusa zakonitog useljenika provedene mjere provjere je li riječ o žrtvama trgovine ljudima. Obuka policijskih dužnosnika i službenika ureda za useljeništvo o identifikaciji žrtava ili raspoređivanje obučenih specijalista za identifikaciju žrtava jedne su od mjera koje bi odredišne zemlje trebale razmotriti s ciljem povećanja sposobnosti identificiranja žrtava trgovine.

Sprečavanje kršenja pravnog sustava u odredišnim zemljama: Vlade odredišnih zemalja trebaju uvesti mjere kojima će osigurati da radnici migranti imaju sposobnost napustiti poslodavca koji krši propise i potražiti pravnu pomoć oko pritužbi o prisilnom radu ili dužničkom ropstvu, bez straha od automatskog pritvaranja i deportacije. Kako bi osigurala da poslodavci izrabljivači ne mogu kršiti pravni status radnika migranata na način da potiču trgovinu ljudima, odredišna zemlja treba poduzeti mjere kako bi radnici migranti postali svjesni svojih prava i mogućnosti ulaganja pritužbi, te potaknuti radnike da to i čine.

INDONEZIJA / SJEDINJENE DRŽAVE

Mala i Kamala došle su u Sjedinjene Države raditi kao kućne pomoćnice za jednu američku obitelj na Long Islandu u New Yorku. Prihvatile su ponudu da se zaposle u dalekoj zemlji u nadi da će poboljšati život svojim obiteljima u ruralnom dijelu Indonezije. Umjesto toga, u bogatoj zajednici predgrađa New Yorka zatekle su ropstvo modernog doba. Dvije kućne pomoćnice bile su izložene batinama, prijetnjama i zatočenju, dok nakon više godina nisu

potražile pomoć i bile spašene od patnje. Njihovim izrabljivačima je suđeno i osuđeni su za višestruke kaznene optužbe, uključujući prisilni rad i zadržavanje osobnih putnih dokumenata kao načina prisile na rad ili službu. Očekuje se izricanje kazne.

potpis:

U palači na Long Islandu ovu su sluškinju iz Indonezije i još jednu ženu porobili, tukli, nanijeli joj opeklane i ponižavali. Kućno ropstvo ili trgovinu ljudima u privatnim kućama često je teško otkriti.

18 (20)

DJECA S ULICE I TRGOVINA LJUDIMA

Jedanaestogodišnja Theresa pobegla je iz svog doma iz jednog sela na Filipinima nakon što ju je stric seksualno zlostavljaо. U obližnjem gradu pridružila se ostaloj djeci s ulice koja kopaju po smeću u potrazi za hranom i spavaju ispod mosta. Nedugo nakon što je završila na ulici, svodnik je Theresu gurnuo u prostituciju. U cijelom svijetu djeca s ulice poput Therese predstavljaju jednu od najizloženijih skupina za seksualno iskorištavanja i za prisilni rad. U većim gradovima u svijetu djeca s ulice namamljena su u javne kuće gdje su također izložena fizičkom i seksualnom zlostavljanju, ovisnosti o drogama i zarazi HIV-om. Velik broj djece s ulice prostituiraju se u gradskim područjima Filipina. Prostitucija djece s ulice također se događa i u Sjedinjenim Državama. Jedno je istraživanje, na primjer, pokazalo da se devedeset posto djece s ulice u Atlanti također prostituiraju.

Djecu s ulice odrasli članovi uličnih bandi također često prisiljavaju na krađu ili prodaju droge. U siječnju 2008. britanske su policijske vlasti procijenile da bande koje djecu u Londonu prisiljavaju na krađu mogu zaraditi dvjesto tisuća USD na godinu. U Mauritaniji bande regutiraju djecu s ulice da prodaju drogu, čime ne samo da iskorištavaju dječji rad, nego djecu izlažu štetnim tvarima na koju ona često postaju ovisna. Među brojnim opasnostima s kojima su djeca s ulice suočena, prisilna prošnja jedna je od najčešćih. U Shenzhenu u Kini odrasli prisiljavaju djecu s ulice da prose i katkad im trgaju ruke ili noge da bi se prolaznici smilovali osakaćenom djetetu i dali mu više novca. Jedan je reporter na tajnom zadatku 2005. godine saznao da je muškarac u Shenzhenu na godinu mogao zaraditi između trideset i četrdeset tisuća dolara prisiljavajući djecu na prošnju.

U mnogim zemljama djeca koja žive na ulici bivše su žrtve trgovine ljudima koje su pobegle od poslodavaca zlostavljača. Na primjer, u Senegalu nevladine organizacije koje pružaju pomoć djeci s ulice izvještavaju da su mnoge djevojčice kojima pomažu doveli članovi proširene obitelji iz njihovih sela u Dakar kako bi ih zaposlili kao sluškinje po kućama. Nakon što su poslodavci seksualno i fizički zlostavljaju, djevojčice pobegnu na ulice Dakara, gdje često ponovno postaju žrtve trgovine ljudima.

Potpis:

Filipinka drži srednjoškolsku iskaznicu svoje kćeri koja je nestala nakon što su je odveli da radi kao kućna pomoćnica u inozemstvu.

19 (21). potpis:

Mala djeca usitnjavaju kamen pomoću malih čekića u kamenolomu istočno od Accre u Gani.

20 (21)

INDIJA

Madeshu je bilo samo osam godina kad ga je obitelj poslala da radi u ciglani. Svakog je dana radio noseći cigle teške dvadeset kilograma na rukama, a radio je i ostale teške fizičke poslove. Nakon deset godina u ciglani otišao je u drugu ustanovu, prihvativši predujam od oko 150 USD za zadovoljenje hitnih potreba. U novoj ciglani vlasnik je napuhao Madeshev dug prevarantskim naknadama i prisilio ga na ropstvo kako bi otplatio neoptlativ dug. „Tako su me prisilili da radim“ prisjeća se Madesh. „Čak nisam bio siguran je li taj dug stvaran“. Nakon više od petnaest godina ropstva Madesh je oslobođen intervencijom lokalnih dužnosnika u partnerstvu s jednom nevladinom organizacijom. Madesh je sredstva za rehabilitaciju, koje je osigurala indijska vlada, uložio u otvaranje vlastite ciglane, gdje danas zapošljava nekoliko rođaka i članova zajednice i svima plaća poštenu plaću.

Potpis dolje lijevo

Aktivist za dječja prava Bhuwan Ribhu razgovara sa žrtvama tijekom racije u kojoj su oslobođeni dječaci zarobljeni u tvornici odjeće u Indiji.

potpis iznad slike gore desno

Stanovnici Burme prisiljeni su raditi za burmansku huntu u izgradnji novoga glavnoga grada.

21 (23)

TRAUMA I OPORAVAK ŽRTAVA

„Osjećam se kao da su mi uzeli osmijeh i više ga nikad neću imati“, prisjeća se Liliana, mlada žena koju su u Europi prisilili na prostituciju. Psihološki i fizički učinci komercijalnog seksualnog izrabljivanja duboki su i ostaju dugo nakon što žrtva pobjegne od trgovca. Žene žrtve trgovine ljudima doživljavaju različitu razinu traume. Neke žrtve su doslovno držane u zatočeništvu, nemilosrdno batinane i/ili seksualno zlostavljanje. Ostale trpe manja fizička zlostavljanja, ali podvrgnuta su psihološkom mučenju i prijetnjama, te žive u strahu za sebe ili svoje bližnje. U istraživanju provedenom 2006. godine otkriveno je da je 76 posto žena od 207 s kojima je obavljen razgovor, fizički zlostavljao trgovac ljudima, svodnik, svodnica, vlasnik javne kuće ili kluba, klijent ili dečko. U istom istraživanju otkriveno je da je 90 posto žrtava prijavilo da su ih fizički prisilili ili zastrašivanjem pridobili na seks ili neki drugi seksualni čin, a 91 posto žrtava reklo je da su im prijetili smrću, batinama, povećanjem duga, ozljeđivanjem djece ili obitelji ili preprodajom.

Predma se fizički simptomi zlostavljanja mogu liječiti odmah nakon bijega ili spašavanja, a ozljede koje su posljedica toga mogu početi zarastati odmah, u ovom je istraživanju otkriveno da treba bar devedeset dana da bi se simptomi posttraumatskog stresnog poremećaja, o kojima većina žrtava trgovine seksom govori, značajno smanjili. Ti su simptomi psihološka reakcija na traumu, slično onima kod osoba koje su preživjele mučenje, a uključuju depresiju, tjeskobu, neprijateljstvo i iritaciju, česte noćne more i sjećanja na zlostavljanje, probleme s koncentracijom i spavanjem i osjećaj apatije ili emocionalne otuđenosti.

22 (24)

NOVAC KOJI RADNICI ŠALJU U DOMOVINU – MRAČNA STRANA?

U istraživanju Ujedinjenih naroda s kraja 2007. godine procijenjeno je da otprilike 150 milijuna radnika migranata iz zemalja u razvoju u cijelom svijetu donosi više od 300 milijardi USD godišnjeg prihoda svojim zemljama podrijetla. Prema zaključcima tog istraživanja, to

predstavlja „jedno od najvećih nastojanja za smanjenjem siromaštva u svijetu“ i glavni je pridonositelj „lokalnom gospodarskom razvoju“. Doista, uz prosječni godišnji iznos od više od 2.000 USD po radniku, utjecaj novca koji migranti šalju u domovinu je značajan. Većina ovih radnika su nekvalificirani ili nisko kvalificirani, a godišnji im je dohodak često između 1.500 i 4.000 USD.

Istraživanje uzoraka trgovine radom pokazuje da fenomen slanja novca možda zaslužuje pomniju analizu. Radnici migranti u nalaženju posla često ovise o lovцима na radnike ili posrednicima, obično na ugovor od dvije ili tri godine. Premda mnogi od tih lovaca na radnike rade zakonito i osiguravaju uslugu po poštenoj cijeni, u nekim zemljama koje su najveći izvoznici radne snage ima i mnogo lovaca na radnike koji ih iskorištavaju i na prijevaru prisiljavaju radnike da plate pretjerane „naknade“ kako bi im osigurali posao u inozemstvu. Takve veoma visoke naknade mogu biti u golemom nerazmjeru s uslugama koje lovac na radnike pruža i, u nekim slučajevima, mogu biti u visini šestomjesečne ili jednogodišnje plaće koju će radnik dobiti kad dođe u inozemstvo. Kako bi platili tolike troškove, radnici postaju dužnici lovca na radnike ili uzimaju zakoniti ili nezakoniti kredit u svojoj domovini, uz očekivanja da će ga otplatiti budućom zaradom koju dobiju u inozemstvu. U mnogim slučajevima očekivanja radnika i uvjeti vraćanja kredita temelje se na pretjeranom i lažnom prikazivanju lovaca na radnike vezano uz plaću koju mogu očekivati na novom poslu. Međutim, kad stignu na radno mjesto u inozemstvu, ovako visoke stope zaduženosti radnike mogu izložiti opasnosti dodatnog iskorištavanja od strane bezobzirnih poslodavaca. Ti poslodavci koriste se ovim podacima kao sredstvom da radnike podvrgnu uvjetima koji su manje povoljni od onih koji su im obećani u trenutku regrutiranja (npr. više sati rada, manja plaća i teži uvjeti), a u nekim slučajevima uključeni su i uvjeti koji dovode do dužničkog ropstva.

Koliko od ovih 300 milijardi USD koje odlaze u domovinu ovakvih radnika odlazi na otplatu dugova koji su nastali plaćanjem bezobzirnih lovaca na radnike? Nitko točno ne zna. Ali istraživanje procesa potrage za radnicima u nekim zemljama pokazuje da je taj iznos čak i dvadeset posto. Dok milijuni radnika migranata napuštaju samo jednu izvorišnu zemlju, zarada lovaca na radnike može se mjeriti i milijardama dolara. Nadalje, određeni postotak tog novca predstavlja plaću radnika koji su podvrgnuti uvjetima sličnim dužničkom ropstvu, koji svojim slabo plaćenim poslovima ne mogu zaraditi dovoljno da otplate visoki dug u koji su upali i zbog toga ih iskorištavaju.

Dok značajan dio novca koji radnici migranti šalju u domovinu odlazi na otplaćivanje naknada koje naplaćuju prevaranti koji traže radnike, koliko doista ostaje za smanjenje siromaštva, za razvoj zajednica iz kojih radnici migranti dolaze? Treba provesti dodatno istraživanje o štetnim socijalnim i gospodarskim učincima lovaca na radnike koji ubiru unosne zarade od iskorištavanja radnika migranata. Ali ovaj fenomen daje naslutiti ne samo da gospodarska nerazvijenost i siromaštvo značajno pridonose trgovini ljudima, nego je i obrnuta teza istinita.

potpis:

Gore: Interventna policija u Dubaiju okružila je u listopadu 2007. godine radnički logor u Ujedinjenim Arapskim Emiratima nakon što su tisuće radnika migranata počele štrajkati protiv teških uvjeta rada.

23 (25)

potpis:

Dva korejska dječaka kao djeca-vojnici u Burmi.

24 (26)

SJEVERNA KOREJA / KINA

Devetnaestogodišnja So-Young nije visoka ni 150 cm nakon što je bila kronično neuhranjena u Sjevernoj Koreji. Kao izbjeglica nezakonito je ušla u Kinu s nadom u bolji život, ali umjesto toga naišla je na pravu moru seksualnog izrabljivanja. „Poslodavac“ joj je ponudio otprilike 1,40 USD na dan u zamjenu za rad, novac koji je So-Young namjeravala slati natrag svojoj obitelji. Prevarena ovim praznim obećanjem, So-Young je idućih nekoliko mjeseci provela prodajom od jednog do drugog. Samo nekoliko dana prije nego što ju je trebao kupiti četrdesetogodišnji Kinez, So-Young je uspjela pobjeći uz pomoć lokalnog svećenika. Tri godine poslije na silu je vraćena u Sjevernu Koreju gdje je provela šest mjeseci u zatvoru prije nego što je još jednom pobjegla u Kinu. Trgovci su je još jednom oteli i višekratno je silovali prije nego što su je prodali. Njezin ju je novi „suprug“ također silovao više puta prije nego što je uspjela pobjeći. So-Young se danas skriva: „Mnogi ljudi bježe iz Sjeverne Koreje ali nemaju kamo otići i nemaju izbora nego krenuti tim putem (u Kinu)“.

„Strancima koji dolaze ovamo u potrazi za mladim djevojkama, kažem da promijene svoje ponašanje“.

Predsjednik Marc Ravalomanana, Madagaskar

Potpis:

Djevojke koje se prostituiraju u jednom indijskom gradu čekaju u redu da ih klijenti pregledaju.

25 (27)

Potpis

Dječak radi u skladištu ugljena u Rangoonu.

MIT O LOŠEM „ODBJEGLOM RADNIKU“

„Radnik migrant dobit će do dvije godine zatvora i platit će kaznu od 3.205 USD ako se otkrije da je namjerno napustio svoje radno mjesto u inozemstvu“, piše u zakonu jedne zemlje koja je veliki izvor radnika migranata. Neke vlade odredišnih zemalja progone radnike koji su „pobjegli“ žestoko i strogim kaznama. Nekoliko ih nudi nagradu za svakog odbjeglog radnika kojeg pronađu građani koji djeluju poput službenika useljeničkog ureda.

U nekim slučajevima radnike migrante iz nerazvijenih zemalja koji pobjegnu od poslodavca u razvijenije odredišne zemlje odmah smatraju prekršiteljima zakona i „lošim radnicima“.

Premda mnoge odredišne vlade ne osiguravaju stranim radnicima odgovarajuća mjesta na kojima mogu potražiti pomoć u slučaju zlostavljanja od strane poslodavaca, često bez pitanja pretpostavljaju da je radnik koji je pobjegao kriv. Zakoni koji zabranjuju bijeg radnika u nekim zemljama mogu dovesti do automatskog uhićenja, zatvaranja i često deportacije ako radnika nema na radnome mjestu više od jednog dana.

Međutim, podaci prikupljeni od nevladinih organizacija, diplomatskih misija i međunarodnih organizacija otkrivaju da mnoge od tih „odbjeglih osoba“ bježe od poslodavaca zlostavljača, dužničkog ropstva ili prisilnog rada. Budući da im vlada domaćin uskraćuje mogućnost da potraže pomoć, oni nemaju izbora nego pobjeći. Pretjerano visoka stopa odbjeglih radnika u određenim sektorima ili osoba određene nacionalnosti može odražavati praksu izrabljivanja u zapošljavanju radnika, uključujući praksu koja predstavlja trgovinu ljudima. Odredišne vlade trebaju ponuditi načine na koje se radnici mogu identificirati kao žrtve trgovine ljudima i potražiti pomoć od izrabljivanja, bez straha od automatskog uhićenja i izručenja. Slično tome,

vlade zemalja izvorišta radne snage trebaju zaštитити своје грађане који путују у иноzemство ради поса, а не их казнити што су побегли од зlostavljanja. Иначе су двоstrukе ћртве.

26 (28)

NEVIDLJIVI LJUDI: OSOBE BEZ DRŽAVLJANSTVA I TRGOVINA LJUDIMA

Petnaestogodišnja Meesu iz sjevernog Tajlanda javila se na ponudu за посао у ресторану у Bangkoku, а завршила као ћртва trgovine ljudima u Maleziji u komercijalnom seksualnom izrabljivanju. Nakon више мјесеци заточеништва у јавној кући, Meesu i остale дјевојке из sjevernog Tajlanda napokon je spasila malezijska policiја zajedno s jednom tajlandskom nevladinom организацијом. Полиција је дјевојке одвела у центар за притвор усјелjenika. Будући да је Meesu припадница племена и zapravo nema državljanstvo, nijedna је земља не признаје за своју грађанку и nema identifikacijske dokumente. Zbog тога nije mogla бити лако враћена у земљу. Meesu је неколико мјесеци чекала у прихватном центру док су се države svадале око тога тко је одговоран за njezino враћање. На kraju је tajlandski kabinet donio odluku којом uspostavlja smjernice за враћање osoba bez državljanstva за које се utvrди да су ћртве trgovine ljudima, а које могу доказати да су prethodno живеле у Tajlandu. Time је Meesu dopušten povratak njezinoj obitelji. Ove osobe bez državljanstva могу добити boravišni status u Tajlandu od slučaja до slučaja.

Osobe bez državljanstva, којих има у свим крајевима svijeta, у velikoj су opasnosti да постану ћртве trgovine, zbog svog marginaliziranog političkog статуса, nedostatka gospodarskih ili образовних prilika i siromaštva. U mnogim slučajevima takve osobe također nemaju identifikacijske ni putne dokumente, što ih izlaže opasnosti od uhićenja kad отputuju izvan svoje zajednice, bilo dobrovoljno ili silom. Bez dokumenata ili državljanstva ћртвама trgovine ljudima које се нађу изван своје domovine povratak може бити onemoguћен, dok istodobno nemaju ni правни статус у земљи у којој trenutačno borave. Vladini програми освјећivanja javnosti i gospodarskog razvoja ili zapošljavanja често mimoilaze ovu nevidljivu populaciju. Оsim тога, ljudi без državljanstva често nemaju pristup povlasticama које daje država, na primjer zdravstvenoj заштити i обrazovanju.

Kao što pokazuje Meesuin primjer, osoba без državljanstva која постane ћртва trgovine ljudima може добити ограничenu заштиту, скромну помоћ i може јој бити uskraćeno враћање u domovinu. Mjere за olakšanje овih проблема uključuju: кампање за prijavu novorođenčadi i učinkovitije, transparentnije i dostupnije načine dobivanja zakonskog državljanstva ili prebivališta. Slični pristupi osiguranja dokumentације могли би помоći i земљама или regijama које имају zajedničко stanovništvo u pograničnim područjima.

Potpis:

Vrativši se u Rumunjsku nakon што se prostituirala u Španjolskoj, ova дјевојка Romkinja prostituirala se i kod kuće.

„Trgovci ljudima love u rijeci migracija. Love najranjiviji dio migranata kako bi ih podvrgli најтеžim, најопасnijim i најneljudskijim oblicima rada“.

Radhika Coomaraswamy, бивша specijalna izvjestiteljica UN-a o nasilju nad женама.

27 (29)

EGIPAT

Samya je živjela s majkom, očuhom i tri brata u malenom stanu u Kairu. Kad јој je bilo četrnaest godina, očuh ју је silovao, i она је побегла од kuće i počela živjeti na ulici.

Upoznala je skupinu djece s ulice koja su, poput nje, pobegla od zlostavljanja kod kuće. Nakon dva mjeseca provedena na ulici u prošnji za hranu i izbjegavajući zlostavljanje policije, upoznala je Shouq, stariju gospođu koja je nekim djevojkama s ceste dopustila da žive s njom. Prve noći koju je Samya provela u Shouqinu stanu, Shouq joj je rekla da će morati zaraditi za stan seksualnim odnosima s muškim klijentima u vrijednosti od 16 USD. Samya koja se bojala života na ulici, kao i povratka kući, imala je seksualne odnose s nekoliko muškaraca na dan gotovo godinu dana. Shouq je zadržala sav novac.

Potpis

Ova žena rođena u Nigeriji odvedena je u Pariz i pretučena noć prije nego što je fotografija snimljena. Tisuće Nigerijki dovedene su u Europu, a zatim prisiljene da vrate dug koji iznosi i do 50.000 USD. Većina se prostituirala.

29 (31)

PROSTITUCIJA I TRGOVINA LJUDIMA: PRILAGODBA POLITIKE STVARNOSTI

Nekoliko je zemalja eksperimentiralo s nacionalnim modelima legalizacije prostitucije unutar sektora pod nadzorom vlade. Te zemlje tvrde da propisi mogu osigurati standardiziranu zaštitu od bolesti i nasilja, spriječiti umiješanost organiziranog zločina, nametnuti nadzor vlade nad tim sektorom koji je prije bio izvan zakona, pa čak i pomoći u smanjenju trgovine seksom.

Njemačka i Nizozemska legalizirale su prostituciju unutar sektora pod nadzorom vlade od 1999. do 2002. godine. Novi Zeland i nekoliko država u Australiji učinile su isto. Ostale zemlje, uključujući Austriju, Belgiju, Francusku, Italiju i Švicarsku također reguliraju prostituciju.

U skladu s odlukom iz prosinca 2002. godine, američka vlada protivi se prostituciji i povezanim radnjama, uključujući svodništvo, podvođenje ili vođenje javnih kuća jer one pridonose trgovini ljudima. Amerika je zauzela stav da su te aktivnosti same po sebi štetne i dehumanizirajuće, te da ih ne treba urediti propisima kao zakoniti oblik rada ni za jedno ljudsko biće.

Ondje gdje je prostitucija legalizirana, vlade su otkrile da moraju riješiti problem trgovine seksom koja i dalje cvate. Kao što je gradonačelnik Amsterdama Job Cohen izjavio za New York Times početkom ove godine, „Shvatili smo da su ovdje velike zločinačke organizacije uključene u trgovinu ženama, drogom, ubijanja i druge kriminalne aktivnosti“. Mreže organiziranog zločina ne registriraju se u vlasti, ne plaćaju poreze i ne štite ljudе u prostituciji. Kako se promijenila vladina politika, tako su se promijenile i zločinačke metode.

Gradonačelnik Cohen je dodao. „Trgovina ženama se nastavlja. Žene se danas više preprodaju i time otežavaju posao policije“. U mjeri vrijednoj za kredibilitet Nizozemske, grad je nedavno zatvorio otprilike jednu trećinu ozloglašenih okruga crvenih svjetiljki u Amsterdamu, zatvarajući ustanove za koje se saznao da su umiješane u nezakonite radnje. Vlasti su morale i dalje progoniti trgovce ljudima, jer legalizacija i propisi nisu iskorijenili trgovinu seksom, koja je nastavila cvasti. U međuvremenu su neke zemlje poput Bugarske odlučile da neće legalizirati prostituciju, čime će izbjegći dodatni teret propisa.

Za razliku od modela zakonske regulacije, Švedska je 1999. godine odlučila kriminalizirati kupnju seksualnih usluga, svodništvo i vođenje javnih kuća, dok je također dekriminalizirala prostituciju. Otprilike od tog datuma došlo je do smanjenja broja poznatih slučajeva trgovine ljudima, te smanjenja komercijalne seksualne industrije. Istodobno, ostale su vlade, kao i vlada Južne Koreje, Danske i Škotske, na razne načine razmatrale ili provodile mjere s ciljem

smanjenja područja zakonitosti kupnje komercijalnog seksa. Ove eksperimente potrebno je dodatno istražiti kao napore za smanjenje opasnosti od trgovine seksom.

Ukupni zdravstveni učinak prostitucije još je jedan važan čimbenik. Terensko istraživanje objavljeno 2003. godine o ženama u prostituciji u devet zemalja zaključilo je da ih je 63 posto silovano, 71 posto je fizički napadnuto, a 68 posto zadovoljava kriterije posttraumatskog stresnog poremećaja na istoj razini kao ratni veterani koji su potražili liječenje, pretučene žene koje traže sklonište i žrtve silovanja i izbjeglice mučenja organiziranog na razini države. Mnogobrojni učinci prostitucije na javno zdravlje također uključuju zarazu HIV-om/sidom i ostalim teškim bolestima.

Potpis lijevo:

Gradonačelnik Amsterdama Job Cohen (desno) najavio je veliku obnovu četvrti crvenih svjetiljki na temelju „neuspjeha“ legalizirane prostitucije.

Potpis desno:

Na granici Češke i Njemačke prostitutke čekaju klijente iza prozora javne kuće.

30 (32)

SKRBNIŠTVO NAD DJECOM ŽRTVAMA TRGOVINE

Što su vlade sve više svjesne problema trgovine djecom, sve je više proaktivnih nastojanja da se djeca spase s mjesta komercijalnog seksualnog iskorištavanja ili prisilnog rada. Premda su te inicijative ključne i pohvalne, spašavanje je samo prvi korak u dužem procesu zaštite žrtava. Na žalost, odvođenje djece s mjesta iskorištavanja često nije praćeno nastojanjima da se ta ranjiva djeca na odgovarajući način zaštite.

Djeca žrtve često su podvrgнутa dodatnom iskorištavanju nakon što ih povjere nevladinim organizacijama ili vladinim agencijama na skrb. Do ponovnog iskorištavanja često dolazi kad su djeca na neodgovarajući način puštena da odu sama ili su puštena osobama koje su trgovci ljudima, uključujući članove obitelji koji su sudjelovali u trgovini tim djetetom. U siječnju 2007., na primjer, vlasti su iz javne kuće osloboidle više od pedesetero djece žrtava trgovine u Aceri. Ali samo nekoliko sati nakon njihova spašavanja, trgovci su ponovno zarobili većinu ovih žrtava, glumeći njihove dečke i članove obitelji u vladinom skloništu, kažu lokalni promatrači. Slično tome, prošle godine, nakon racija u javnim kućama u New Delhiju, Puneu i Mumbai, skupine žrtava seksualne trgovine djecom navodno su puštene natrag svojim trgovcima nakon što policija nije provodila procedure prebacivanja žrtava Odborima za dobrobit djece odgovornima za njihovo smještanje na brigu pouzdanih nevladinih organizacija. Bilo da je riječ o korupciji ili nepoznavanju odgovarajućih procedura, policija je u tim slučajevima žrtve predala natrag trgovcima koji su tvrdili da su članovi njihovih obitelji ili prijatelji. U Kini izuještaji pokazuju da su žrtve trgovine koje su dovedene u zaštitne centre u Urumqiju, Xinjiang, katkad puštene osobama koji tvrde da su im rođaci, ali za koje se ispostavi da su trgovci. Istraživanje koje je u Velikoj Britaniji proveo ECPAT otkrilo je da je od 80 djece žrtava trgovine koje su vlasti spasile i dale vlasti na skrb, pedeset dvoje nestalo. Ovo istraživanje pokazuje da su djeca bila u opasnosti od daljnog zlostavljanja i izrabljivanja. Kako bi osigurale odgovarajuću zaštitu ovoj veoma ugroženoj populaciji, vlade moraju obučiti policiju i socijalne radnike da prepoznaju prevarantske mjere kojima se trgovci koriste kako bi došli do žrtava. Vlade također trebaju osigurati da skloništa imaju odgovarajuću sigurnost koja sprečava trgovce da uđu, te da trgovci ne mogu saznati njihove lokacije. ECPAT preporučuje da se svakom djetetu žrtvi dodijeli čuvar koji će paziti na sigurnost djeteta dok je ono pod skrbništvom vlade. Posebna skloništa za djecu koja bi mogla postati žrtve trgovine također mogu pomoći u borbi s ovim problemom. Na primjer, nakon što su brojni malodobni tražitelji azila u Nizozemskoj nestali i pali u ruke trgovcima, vlada je 2007,

godine uspostavila specijalizirana sigurna skloništa radi bolje zaštite maloljetnika. Žrtve dobivaju pomni nadzor i specijalisti ih obrazuju o opasnostima trgovine i prevarantskim mjerama kojima se trgovci mogu poslužiti da ih se domognu.

Potpis:

Kopajući u potrazi za bakrom u Kongu, djeca, od kojih je nekima tek osam godina, rade u rudnicima u opasnim uvjetima.

31 (33)

Izvještaji o proizvodima za koje se tvrdi da su prošle godine nastali prisilnim radom: Prsilni se rad rasprostire u čitavom nizu industrija u cijelom svijetu. Tijekom prošle izvještajne godine, na primjer, optužbe za prisilni rad išle su na račun čitavog niza poljoprivrednih proizvoda i tvorničke robe, uključujući:

- Račiće obrađene na Tajlandu i u Bangladešu
- Pamuk uzgojen u Uzbekistanu
- Kakao uzgojen u Gani i Obali slonovače
- Odjeću proizvedenu u Bangladešu, Indiji, Jordanu i Maleziji
- Šećernu trsku uzgojenu radi proizvodnje etanola u Brazilu
- Parenu rižu iz Indije
- Ciglu proizvedenu u Indiji, Kini i Pakistanu
- Željezne blokove proizvedene u Brazilu

(NAPOMENA: Predmeti s ove liste bili su povezani s istaknutim optužbama za prisilni rad jednog ili više proizvođača koje su izašli na vidjelo tijekom izvještajne godine. Istinitost svih izvještaja još nije u potpunosti utvrđena. Ovaj je popis samo reprezentativni uzorak i namjera stavljanja nekog proizvoda na ovaj popis nije ta da se nagovijesti da je ukupna proizvodnja tih proizvoda u nekoj zemlji povezana s prisilnim radom.)

32(34)

KAMBODŽA

Kunthy i Chanda prodane su u prostituciju kad im je bilo trinaest i četrnaest godina. Svodnik i voditelj javne kuće držali su ih zatočene u oronuloj zgradbi u Phnom Penhu koju mjesno stanovništvo naziva „zgradom anarhije“ i svaku bi ih noć silovali i redovito tukli, drogirali i prijetili im. Djevojke su oslobođene zahvaljujući policijskoj intervenciji i smještene u sigurne domove. Vlasniku javne kuće i svodniku je suđeno i osuđeni su na 15 i 10 godina zatvora radi trgovine i podvođenja djece. Danas Chanda živi u lokalnom domu gdje dobiva sjajnu skrb. Želi postati prevoditeljica za engleski jezik. Kunthy sanja o tome da bude vlasnica Internet Cafea i dizajnira web stranice za tvrtke. Sada radi za jednu lokalnu nevladinu organizaciju, poхађa kompjutorski tečaj i živi u domu koji joj omogućuje i slobodu i sigurnost.

Potpis:

Žrtve trgovine seksom u jednoj nevladinoj organizaciji u Kambodži, koju financira Microsoft, dobivaju službeno obrazovanje kako bi sustigle svoj razred i na kraju se reintegrirale u redovnu školu. Microsoft je pokrenuo regionalnu inicijativu za sprečavanje trgovine ljudima u Aziji, podupirući rad lokalnih nevladinih organizacija i osiguravajući osnovno informatičko obrazovanje kako bi pomogli „ugroženoj“ populaciji i žrtvama trgovine djecom u pronalaženju zaposlenja.

TRGOVINA RADI PRISILNE PROŠNJE

S deset godina Aliju je trebao posao kako bi uzdržavao roditelje i tri sestre. Rado je prihvatio priliku da otputuje u bogatu susjednu zemlju radi posla, kad mu je to stric ponudio. Međutim, kad je onamo stigao, stric ga je prisilio da šesnaest sati sjedi na ulici na paklenoj vrućini bez cipela i odgovarajuće odjeće. Posao mu je bio da prosi, a ako nije dovoljno skupio, stric ga je tukao i prijetio da će nauditi njegovim sestrama. Kad je njegov stric otišao iz zemlje Alija je prodao prijatelju i to s popustom, jer je Ali postajao previše star za prošnju. Taj je prijatelj prema Aliju postupao još gore od Aljeva strica. Tukao je i izgladnjivao Alija i drugu djecu. Kad je Ali pokušao pobjeći, vlasnik mu je za kaznu odrezao prste. Kad mu je bilo trinaest godina, policija je Alija uhitila jer mu je istekla viza u toj zemlji i strpala ga u zatvor.

Među brojnim opasnostima na koje djeca na ulici nailaze, prisilna prošnja je najčešća. Djeca prirodno izazivaju sućut kod prolaznika, što ih čini glavnim metama za skupine organiziranog kriminala i ostale koji ih žele izrabljivati da bi na njima zaradili. U nekim slučajevima, kao s Alijem, trgovci na prijevaru dobiju djecu na prisilnu prošnju lažnim obećanjima o boljim prilikama u gradu ili u stranoj zemlji. Djeca s ulice bez pomoći obitelji ili socijalnih službi također su u opasnosti da postanu žrtve trgovaca koji će ih prisiliti na prošnju. Sva djeca koja su prisiljena prošiti suočena su s uvjetima poput lošeg vremena, zlostavljanja od strane ostalih prosvitelja, zlostavljanja javnosti i policije i fizičkih i verbalnih napada onih koji su ih zatočili. Ta djeca rijetko zadrže novac koji su dobili od dobročinitelja.

U nekim zemljama bezobzirni pojedinci iskorištavaju kulturološke i vjerske prakse za olakšavanje prisilne prošnje. U brojnim većinskim muslimanskim zemljama zapadne Afrike, na primjer, trgovci koji se pretvaraju da su učitelji Kur'ana poznati pod imenom Marabout, regrutiraju dječake. Roditelji svojevoljno šalju svoju djecu s tim muškarcima zbog dugotrajne kulturološke tradicije davanja dječaka vjerskim učiteljima koji će ih naučiti temeljnim muslimanskim vrijednostima. Umjesto toga, ti lažni učitelji uzimaju djecu iz njihovih sela u velike gradove, gdje ih prisiljavaju da hodaju po prometnim autocestama, često bez cipela, po vrućem betonu ili prljavim ulicama i provlače se između automobila proseći novac. „Učitelji“ prisiljavaju djecu, od kojih neka imaju tek četiri godine“, da to čine i do dvanaest sati na dan. Kad se djeca ne vrate s minimalnim novčanim iznosom, katkad ih teško pretuku tako da čak imaju i trajne ožiljke.

U drugim zemljama, na primjer u Kini i dijelovima južne Azije, neku djecu otmu iz njihovih domova i prisiljavaju da žive kao prosjaci na ulici. Pripadnici bandi koji otimaju djecu djeci nameću dnevne ciljeve za krađu i prošnju. Bande djecu navikavaju na drogu i seksualno zlostavljuju djevojčice kako bi proširili svoj nadzor. Jedno je dijete zamijetilo: „Tjeraju nas da iz kipuće vode uzimamo novčiće u sklopu naše obuke brzog uzimanja stvari. Ako ne uspijemo uzeti novčić, tuku nas remenom. Jedan je jedanaestogodišnji dječak pokušao pobjeći, ali ulovili su ga i zamalo pretukli na smrt“.

Ovaj fenomen trgovine postoji i u Sjedinjenim Državama. U 2006. godini, na primjer, Ministarstvo pravosuđa sudilo je ocu i sinu Meksikancima koji su porobili gluhe Meksikance i one slabijeg sluha na newyorkškim ulicama i u podzemnoj željeznicu, gdje su bili prisiljeni prodavati drangulije za gospodarsku korist dvojice trgovaca. Nakon izručenja olakšanog uskom suradnjom meksičkih vlasti sa Sjedinjenim Državama, toj je dvojici suđeno u New Yorku.

Potpis:

Vjeroučenici koje je učitelj Kur'ana prisilio da prose, traže sitniš i hranu od vozača automobila koji su zaglavili u prometnoj gužvi u predgrađu Dakara u Senegalu.

34 (36)

EKONOMIKA TRGOVINE LJUDIMA

Do sada su globalna nastojanja u borbi protiv trgovine ljudima bila usmjerenja na kriminalizaciju trgovine, kao i na mjere zaštite i pomoći žrtvama. Za usporedbu, relativno je malo pozornosti pridavano poslovnoj grani trgovine ljudima, svjetskoj zločinačkoj industriji koja donosi milijarde dolara godišnje zarade svojim „poduzetnicima“. Po nekim procjenama, ova „industrija“ ne samo da cvate, nego i raste. Nedavne procjene ove nezakonite globalne trgovine dosežu čak 32 milijarde USD, ako uzmemu u obzir trgovinu osobama i vrijednost njihova rada ili usluga. Skromne procjene novčanih iznosa koji donosi samo trgovina seksom iznose 7 milijardi USD na godinu, premda je Interpol dao višu procjenu od 19 milijardi USD na godinu. 2005. godine Međunarodna organizacija rada (ILO) izdala je izvještaj u kojem se procjenjuje zarada od trgovine seksom na 217,8 milijardi USD na godinu ili 23.000 USD po žrtvi. Neki procjenjuju da će se ovaj nezakoniti kriminalni posao nastaviti dok se problem ne riješi s ekonomskog stajališta.

I vlade i nevladine organizacije trebaju razmotriti mogućnost prikupljanja ili objedinjenja dodatnih podataka koji će olakšati istraživanje ekonomskog učinka trgovine ljudima, osim pravosudne dimenzije problema i dimenzije ljudskih prava. Stručnjaci za finansijske zločine mogli bi se uključiti kako bi istražili pojedine slučajevi i „analizirali“ tipične poslovne planove trgovaca, slijedeći čitav proces, od onih koji regrutiraju, preko onih koji prevoze, do primatelja, te prateći novčani trag od prve transakcije do posljednje, uključujući i *off-shore* bankovne aktivnosti. Cilj bi trebao biti identifikacija specifičnih gospodarskih politika i intervencija usmjerenih na borbu protiv finansijskog kriminala, koje bi mogle pomoći u borbi protiv trgovine ljudima. Bolje razumijevanje poslovanja trgovine ljudima može samo pomoći u nastojanjima da se iskorijeni ovo globalno kriminalno poduzetništvo i ukinu oblici ropstva današnjice.

35(37)

REDOVI

RED 1: Zemlje čije vlade u potpunosti udovoljavaju minimalnim standardima iz Zakona o zaštiti žrtava trgovine.

RED 2: Zemlje čije vlade ne udovoljavaju u potpunosti minimalnim standardima iz Zakona, ali čine značajna nastojanja da počnu udovoljavati tim standardima.

SPECIJALNI POPIS REDA 2: Zemlje čije vlade ne udovoljavaju u potpunosti minimalnim standardima iz Zakona, ali čine značajna nastojanja da počnu udovoljavati tim standardima, i:

- a. Sveukupni broj žrtava teških oblika trgovine veoma je velik ili je u značajnom porastu; ili
- b. Nisu osigurani dokazi o povećanim nastojanjima u borbi protiv teških oblika trgovine ljudima iz prethodne godine; ili
- c. Zaključak da neka zemlja poduzima značajna nastojanja da počne udovoljavati minimalnim standardima zasnovan je na obećanju te zemlje da će poduzeti dodatne korake u idućoj godini

RED 3: Zemlje čije vlade ne udovoljavaju u potpunosti minimalnim standardima i ne poduzimaju značajna nastojanja da to učine.

36 (38)

KENIJA/NJEMAČKA

Mary, mlada Kenijka, u ljetovalištu je upoznala njemačkog turista u kasnim šezdesetim godinama. On je na nju ostavio dojam darovima i ugađanjem. Nakon što je napustio Keniju, nagovorio ju je da ga posjeti u Njemačkoj, ali odmah po njezinu dolasku oduzeo joj je putovnicu i prisilio je na prostituciju. „Silovao me, kao i muškarci koje sam morala nalaziti u baru“. Lucyno se zdravlje zatim pogoršalo. „Znala sam da je vrijeme da pobjegnem ili da se izložim opasnosti da umrem“. Na sreću, Lucy je uspjela doći do telefona i potražiti pomoć njemačke policije koja ju je spasila od njezina trgovca.

Potpis:

Turizam radi seksa s djecom postao je raširen duž kenijske obale. Između deset i petnaest tisuća djevojka se prostituiraju.

„Žrtve prostitucije su ljudska bića koja u mnogim slučajevima zovu u pomoć, da ih oslobođimo iz ropstva, budući da prodavanje vlastitog tijela na ulici obično nije nešto što bi one dobrovoljno odlučile raditi. Dakako, svaka osoba može ispričati drukčiju priču, ali kroz njih se proteže zajednička nit nasilja, zlostavljanja, nepovjerenja i nedostatka samopouzdanja, kao i straha i nedostatka prilika.“

-Papinsko vijeće pastoralne skrbi za migrante i nomade, Vatikan, lipanj 2007.

37 (39)

GLOBALNI POLICIJSKI PODACI

Izmijenjeni Zakon o zaštiti žrtava trgovine ljudima iz 2003. u originalni je zakon dodao novi zahtjev da strane vlade State Departmentu moraju dostaviti podatke o istragama, parnicama, osudama i kaznama za trgovinu ljudima, kako bi se moglo smatrati da one u potpunosti udovoljavaju minimalnim standardima tog zakona za ukidanjem trgovine ljudima (Red 1). Ti su podaci prvi put prikupljeni u Izvještaju o trgovini ljudima iz 2004. godine. Podaci iz Izvještaja o trgovini ljudima iz 2007. godine prvi put pokazuju broj ukupnih parnika i osuda koje se odnose na trgovinu ljudskim radom, a taj je broj naveden u zagradama.

GODINA	Sudske parnice	Osude	Novo ili izmijenjeno zakonodavstvo
2003.	7.992	2.815	24
2004.	6.885	3.025	39
2005.	6.178	4.379	40
2006.	5.808	3.160	21
2007.	5.682 (490)	3.427 (326)	28

Brojevi u zagradama odnose se na sudske postupke i osude za trgovinu radom.

ILO U BORBI PROTIV PRISILNOG RADA

Posebni akcijski program borbe protiv prisilnog rada Međunarodne organizacije rada (ILO) nastoji podići globalnu svijest o prisilnom radu u svijetu i pruža tehničku pomoć vladama, radničkim organizacijama i organizacijama poslodavaca u razvoju i provedbi učinkovitih strategija sprečavanja ovog ozbiljnog oblika iskoristavanja rada. Tijekom prošle godine ovaj program je proširio primjenu i na privatni sektor, te je izrađen popis prijedloga deset

obećavajućih praksi rješavanja načina na koje poslodavci mogu spriječiti prisilni rad u vlastitim poduzećima i surađivati sa širim nastojanjima bore protiv prisilnog rada i trgovine ljudima.

- Treba imati jasnu i transparentnu politiku tvrtke u kojoj su navedene mjere poduzete u sprečavanju prisilnog rada i trgovine ljudima. Treba pojasniti da se ta politika primjenjuje na sve tvrtke uključene u dobivanje proizvoda dotične tvrtke i lance nabave;
- Obućićti revizore, službenike kadrovske službe i službenike upravljanja kvalitetom o načinima identifikacije prisilnog rada u praksi, te tražiti odgovarajuća pravna sredstva;
- Osigurati redovite informacije dioničarima i potencijalnim ulagačima, privlačeći ih proizvodima i uslugama gdje postoji jasna i trajna predanost etičnoj poslovnoj praksi uključujući sprečavanje prisilnog rada;
- Zagovarati sporazume i kodekse ponašanja u industrijskom sektoru (kao i u poljoprivredi, građevini i tekstilnoj industriji), identificiranjem područja na kojima postoji opasnost od prisilnog rada i poduzeti odgovarajuće korektivne mјere;
- Pošteno postupati prema radnicima migrantima. Pomno nadzirati agencije koje pružaju rad na temelju ugovora, osobito u druge zemlje, stavljajući na crnu listu one koje su poznate po kršenju propisa i prisilnom radu;
- Osigurati da svi radnici imaju pisane ugovore na jeziku koji mogu razumjeti, u kojima se specifično navode njihova prava vezana uz isplatu plaća, prekovremeni rad, zadržavanje identifikacijskih dokumenata i ostala pitanja vezana uz sprečavanje prisilnog rada;
- Poticati nacionalne i međunarodne događaje među poslovnim ljudima, na kojima će se identificirati moguća problematična područja i razmjenjivati dobra praksa;
- Pridonijeti programima i projektima koji će pomoći, putem profesionalnog usavršavanja i ostalih odgovarajućih mјera, žrtvama prisilnog rada i trgovine ljudima;
- Izgraditi mostove između vlada, radnika, policije i radničkih inspektorata, zagovarajući suradnju u djelovanju protiv prisilnog rada i trgovine ljudima;
- Pronaći inovativne načine nagrađivanja dobre prakse, u suradnji s medijima.

38(40)

Potpis:

Djeca s ulice uče popravljati strojeve u nevladinoj organizaciji Mith Samlahn/Friends International u Kambodži.

39 (41)

Potpis gore:

Djeca se igraju u Kambodži u sklopu programa namijenjenog ugroženim obiteljima koji njihovim majkama pruža profesionalno usavršavanje.

Potpis dolje:

Obitelj Dalita, indijske kaste „nedodirljivih“, koja je nedavno oslobođena iz dužničkog rada

43(45)

potpis

Žrtva trgovine ljudima uči tradicionalnu vještinsku tkanju u programu profesionalnog obrazovanja.